

Sygn. akt III AUa 888/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek (spr.) SSA Jolanta Hawryszko
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2013 r. w Szczecinie

sprawy F. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanej L. W.

o przeniesienie na współnika spółki cywilnej odpowiedzialności za nieopłacone składki na ubezpieczenia społeczne na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 maja 2012 r. sygn. akt VI U 559/12

oddala apelację.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek

Sygn. akt III AUa 888/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 lutego 2008 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. Inspektorat w Ś. zmienił w części uprzednią decyzję z dnia 7 marca 2005 roku przenosząc odpowiedzialność na F. T. jako współnika spółki cywilnej (...) za jej zobowiązania z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zmiana decyzji polegała na wskazaniu, że F. T. nie odpowiada za zobowiązania spółki cywilnej (...) za okres lipiec 1999 roku, listopad 1999 roku w łącznej kwocie 1.171,75 zł, w tym na ubezpieczenie społeczne 257,49 zł, ubezpieczenie zdrowotne 239,46 zł, odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych naliczone od należności głównej na dzień 12 marca 2005 roku w łącznej kwocie 674,80 zł. W pozostałym zakresie w decyzji z 8 lutego 2008 roku wskazano, iż organ rentowy utrzymuje w mocy decyzję z

dnia 7 marca 2005 roku. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że wydając pierwotną decyzję niesłusznie uwzględnił podwójną składkę zdrowotną za okres od lipca do września 1999 roku w kwocie 124,06 zł i błędnie dokonał przypisu składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe. Mając na uwadze powyższe, organ rentowy wskazał, że po odjęciu nienależnie żądanych kwot F. T. zgodnie z decyzją z dnia 7 marca 2005 roku odpowiada za zaległości za okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku z tytułu ubezpieczenia społecznego w kwocie 33.570,82 zł (należność główna - 17.062,12 zł, odsetki do dnia 7 marca 2005 roku - 16.508,70 zł), ubezpieczenia zdrowotnego w kwocie 7.980,77 zł (należność główna 4.215,87 zł, odsetki do dnia 7 marca 2005 roku - 3.764,90 zł), FPiFGŚP w kwocie 1.726,57 zł (należność główna - 890,97 zł, odsetki do dnia 7 marca 2005 roku - 835,70 zł).

W odwołaniu od powyższej decyzji F. T. wniosła o jej uchylenie i zarzuciła jej bezpodstawność, wadliwość oraz brak podstawy prawnej. Ponadto ubezpieczona podniosła zarzut przedawnienia należności z tytułu składek.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania w całości. W uzasadnieniu wskazał, że zarzut przedawnienia jest niezasadny, gdyż decyzja z dnia 8 lutego 2008 roku nie kreuje nowego obowiązku zapłaty odnośnie należności z tytułu składek, a jedynie ogranicza odpowiedzialność skarżącej z tytułu zadłużenia z tytułu składek spółki cywilnej (...), stwierdzając, że nie odpowiada ona za zadłużenie spółki za okres od lipca do listopada 1999 roku. Zdaniem organu rentowego decyzja przenosząca na skarżącą odpowiedzialność za zobowiązania spółki wydana została w dniu 7 marca 2005 roku, a więc w ciągu 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym składki stały się wymagalne.

W kolejnych pismach procesowych odwołująca podniosła, iż organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję nie uwzględnił składek przekazanych na rachunek ZUS przez Bank Spółdzielczy w W.. Ostatecznie precyzując żądanie F. T. wskazała, że kwestionuje decyzję z dnia 8 lutego 2008 roku jedynie w części, w której organ rentowy stwierdził istnienie jej odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek za okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku.

Pełnomocnik organu rentowego podniósł dodatkowo, że kwestia odpowiedzialności ubezpieczonej za zobowiązania z tytułu składek została już przesądzona prawomocnym wyrokiem sądu. Jednocześnie złożył wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2010 roku Sąd Okręgowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej L. W.. Natomiast wyrokiem z dnia 11 lutego 2011 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie, VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie F. T. oraz zasądził od ubezpieczonej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zwrot kosztów procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że decyzją z dnia 7 marca 2005 roku organ rentowy stwierdził, że F. T., jako współnik Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego (...) spółki cywilnej w K. (dalej jako „spółka”), odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (FUS), Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych (FUZ), Fundusz Pracy (FP) oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP) za okres lipiec i listopad 1999 roku oraz od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku w łącznej kwocie 44.450,11 zł. Po rozpoznaniu odwołania ubezpieczonej wyrokiem z dnia 9 lipca 2008 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie (sygn. akt VII U 196/08) oddalił odwołanie w części dotyczącej przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania spółki za okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku, a w pozostałej części postępowanie umorzył z uwagi treść decyzji z dnia 8 lutego 2008 roku, w której organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona nie odpowiada za zobowiązania spółki z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za okres lipiec i listopad 1999 roku. W uzasadnieniu wydanego wyroku Sąd Okręgowy odniósł się do podnoszonych przez F. T. zarzutów merytorycznych, dotyczących głównie dokonania przez spółkę wpłat należności z tytułu składek za objęty decyzją okres. Po oddaleniu apelacji ubezpieczonej przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrok się uprawomocnił. Sąd drugiej instancji w swoim rozstrzygnięciu odniósł się przy tym także do podniesionego przez F. T. zarzutu przedawnienia należności z tytułu składek, uznając go za niezasadny.

Ponadto w dniu 7 marca 2005 roku organ rentowy wydał także decyzję dotyczącą A. F., w której stwierdził, iż jako współnik spółki odpowiada on całym swoim majątkiem za jej zobowiązania z tytułu składek na FUS, FUZ, FP i FGŚP za lipiec i listopad 1999 roku oraz okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku w łącznej kwocie 44.450,11 złotych.

A. F. także zaskarżył decyzję. Odwołanie to – w zakresie dotyczącym przeniesienia odpowiedzialności z tytułu składek za okres od listopada 2000 roku do marca 2001 roku – zostało oddalone; w pozostałym zakresie (wobec korzystnej dla A. F. zmiany decyzji) postępowanie umorzono.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonej za nieuzasadnione. Biorąc pod uwagę art. 365 § 1 k.p.c. oraz art. 366 k.p.c. stwierdził, że w sprawie o sygn. akt VII U 196/08, sąd ubezpieczeń społecznych zajął już stanowisko, co do prawidłowości przeniesienia przez organ rentowy na F. T. odpowiedzialności za zobowiązania spółki z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku. W sprawie VII U 196/08 był podnoszony zarówno argument o braku odpowiedzialności ubezpieczonej za zobowiązania spółki, jak i argument, iż organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję nie uwzględnił składek przekazanych na rachunek ZUS przez Bank Spółdzielczy w W.. F. T. w sprawie VII U 196/08 podnosiła również zarzut przedawnienia należności z tytułu składek.

Ponieważ z uzasadnienia wyroku z dnia 9 lipca 2008 roku wynika jednoznacznie, że sąd odniósł się już do wszystkich podnoszonych przez F. T. zarzutów merytorycznych, Sąd Okręgowy uznał, że kwestia prawidłowości przeniesienia przez organ rentowy na F. T. odpowiedzialności za zobowiązania spółki z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za sporny okres nie mogła być ponownie badana w postępowaniu sądowym toczącym się w niniejszej sprawie. Oddalił też z tego względu zgłoszone w tym zakresie przez pełnomocnika odwołującej się wnioski dowodowe.

Ponieważ Sąd Okręgowy uznał się związanym poczynionymi w poprzednim postępowaniu ustaleniami co do prawidłowości ustaleń organu rentowego w zakresie stwierdzenia odpowiedzialności odwołującej się za zobowiązania spółki z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za sporny okres, odwołanie F. T. oddalił.

Ponadto sąd pierwszej instancji podniósł, że udział w niniejszej sprawie powinny być brać wyłącznie te osoby, które były współnikami spółki w spornym okresie. Do udziału w sprawie wezwano tylko L. W., gdyż prawa i obowiązki A. F. i M. L. zostały już prawomocnie ukształtowane i obecnie nie mogły ulec już zmianie.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie przepisów art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), licząc je od wartości przedmiotu sporu. Za wartość tę uznano łączną wysokość objętych decyzją zaległych składek z tytułu ubezpieczeń społecznych za okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku. W konsekwencji koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej przysługiwały w kwocie 2.400 zł.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik F. T., który zaskarżył rozstrzygnięcie w całości zarzucając mu **naruszenie** przepisów postępowania, które miało znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. art. 365 § 1 k.p.c., art. 217 i 227 k.p.c. oraz art. 102 w zw. z art. 233 § k.p.c. Niezależnie od powyższego wnoszący apelację podniósł ponadto naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 188 § 1 Ordynacji Podatkowej, nie uwzględnienie podniesionego zarzutu przedawnienia, oraz § 6 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Wskazując na te zarzuty skarżący **wniósł** o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie na rzecz F. T. kosztów postępowania. Ewentualnie wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości.

W uzasadnieniu swojego stanowiska skarżący podniósł, że zgodnie z przepisem art. 365 k.p.c. powagą rzeczy osądzonej objęty jest jedynie sam wyrok (sentencja), zaś jego uzasadnienie nie. W sprawie VII U 196/08 sąd orzekł jedynie, iż nie uwzględnił odwołania skarżącej i tylko takie rozstrzygnięcie jest prawomocne. W obecnym postępowaniu sąd pierwszej instancji nie poczynił jakichkolwiek ustaleń w sprawie. Pomimo „formalnego” rozpoznania sprawy, w istocie nie doszło do rozpoznania odwołania.

Z ostrożności procesowej strona wnosząca apelację podniosła zarzuty w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach sądowych. Skoro organ rentowy nie uczestniczył w postępowaniu i nakład jego pracy był zerowy to ubezpieczona

uważa, że nie może ponosić negatywnych konsekwencji błędnych czynności podjętych przez sąd i Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto zdaniem skarżącego sprawa niniejsza dotyczy świadczenia pieniężnego z tytułu ubezpieczeń społecznych, zatem powinien być zastosowany, przepis § 11 ust. 2 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. W przedmiotowej sprawie zaistniały także przesłanki do odstąpienia od obciążenia kosztami na podstawie art. 102 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd drugiej instancji podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne zaprezentowane w uzasadnieniu zakażonego wyroku Sądu Okręgowego.

Apelujący podnosi, że brak związania uzasadnieniem wyroku umożliwia sądowi przeprowadzania w niniejszym procesie dowodów na okoliczności mające wpływać na zapadły uprzednio werdykt. Takie rozumowanie jest nieprawidłowe i nie zasługuje na aprobatę. Jeszcze raz podkreślić należy wiązanie wyrokiem przewidziane art. 365 § 1 k.p.c. **Zgodnie z tym przepisem** prawomocny wyrok wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Moc wiążąca orzeczenia merytorycznego, brana pod uwagę w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie podlega już ponownemu badaniu. Związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonywania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie (wyroki Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2011 roku, sygn. I UK 239/10, LEX nr 738532 oraz z 19 października 2010 roku, sygn. II BU 4/10, LEX nr 707411).

Rację ma autor apelacji, który podnosi, że w sentencji wyroku poza merytorycznym rozstrzygnięciem o oddaleniu/uwzględnieniu odwołania nie mogą znaleźć się inne treści jak np. ocena dowodów czy zarzutu przedawnienia roszczenia, tym niemniej obecnie rozpoznający sprawę sąd musi jednak uznać istnienie zadłużenia F. T. wobec organu rentowego. Ubezpieczona nie może zatem skutecznie kwestionować tego zobowiązania, podnosząc, że w ogóle ono nie powstało, bądź wygasło przed wydaniem orzeczenia, albo że roszczenie to uległo przedawnieniu (podobnie choć w innym stanie faktycznym wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 2012 r., sygn. II CSK 181/12, LEX nr 1294476). Inaczej byłoby, gdyby chodziło o kwestię wygaśnięcia zobowiązania wobec ZUS z przyczyny zaistniałej po wydaniu wyroku. Artykuł 365 § 1 k.p.c. nie stanowi wówczas przeszkody do uwzględnienia wygaśnięcia zobowiązania, ponieważ nie podważa się tu ustaleń leżących u podstaw prawomocnego orzeczenia, lecz łączy zmianę stanu prawnego, wynikającą z tego orzeczenia, z nowym zdarzeniem.

Dla ustalenia zakresu mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia, czyli granic prawomocności materialnej orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.), mogą mieć znaczenie zawarte w uzasadnieniu orzeczenia motywy rozstrzygnięcia (tak w wyroku Sądu Najwyższego z 15 lutego 2007 r., sygn. II CSK 452/06, OSNC-ZD z 2008 r., nr 1, poz. 20). Sąd nie jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia orzeczenia w takim zakresie, w jakim nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia zawartego w wyroku. Jest natomiast związany wskazanymi w uzasadnieniu ustaleniami mającymi wpływ na końcowe rozstrzygnięcie, w szczególności ustaleniami prejudycjalnymi, których skutkiem było wydanie określonego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 19 października 2012 r., sygn. V CSK 485/11, LEX nr 1243099). Co więcej w wyroku z 15 listopada 2012 r. (sygn. V CSK 541/11, LEX nr 1276235) Sąd Najwyższy stwierdził, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której wyrok został wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona ich skutecznie nie podniosła lub nie przytoczyła, a w związku z tym nawet nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli wykluczającemu działaniu prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej. Skutek ten jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę zaniechania przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów.

Skoro w pierwotnym wobec niniejszego procesie inny sąd powszechny prawomocnie ustalił, że F. T. jako wspólnik spółki cywilnej odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania z tytułu składek na FUS, FUZ, FP i FGŚP, to w obecnym postępowaniu dowodzenie czegoś przeciwnego jest niedopuszczalne. Dokonana obecnie zmiana decyzji z 2005 roku poprzez stwierdzenie, że F. T. nie odpowiada za zobowiązania spółki cywilnej (...) za okres lipiec 1999 roku, listopad 1999 roku w łącznej kwocie 1.171,75 zł, zaś w pozostałym zakresie decyzja poprzednia pozostaje niezmieniona, nie uprawnia ubezpieczonej do wzruszania wcześniejszego orzeczenia. Wyrok Sądu Okręgowego wydany w sprawie VII U 196/08 wiąże w myśl art. 365 § 1 k.p.c. W rozstrzygnięciu tym sąd zajął już stanowisko co do prawidłowości przeniesienia przez organ rentowy na ubezpieczoną odpowiedzialności za zobowiązania spółki za okres od stycznia 2000 roku do stycznia 2002 roku. Argumenty skarżącej podnoszone w obecnym procesie są takie same jak te podnoszone w sprawie VII U 196/08. Wówczas to sąd odniósł się już do merytorycznych zarzutów podnoszonych przez ubezpieczoną, w tym również co do tego, że dokonywała ona wpłat za pośrednictwem banku spółdzielczego w W.. Rozpoznał również zarzut przedawnienia należności względem ZUS. W obecnie toczącym się postępowaniu F. T. nie naprowadziła nowych dowodów na potwierdzenie faktu uregulowania spornego zadłużenia. Sąd Apelacyjny popiera prawidłowe co do tej kwestii wywody Sądu Okręgowego zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Sąd odwoławczy nie znalazł także powodów, aby wzruszać prawidłowe rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji w zakresie orzeczenia o kosztach procesu. Składki na ubezpieczenie społeczne nie są świadczeniami pieniężnymi z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniami na to ubezpieczenie. Prawidłowe było zatem ustalenie, że wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego za udział w postępowaniu przed Sądem Okręgowym jest uzależnione od wartości przedmiotu sporu (porównaj także postanowienie Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2009 r., sygn. I UZP 1/09, OSNP z 2011 r., nr 5-6, poz. 86).

W przedmiotowej sprawie nie zaistniały także przesłanki do odstąpienia od obciążenia ubezpieczonej kosztami na podstawie art. 102 k.p.c. W szczególności F. T. ani w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji, ani w wywiezionej apelacji nie naprowadziła żadnych dowodów na okoliczność, że jej sytuacja osobista w sposób szczególny uzasadnia odstąpienie od obciążania jej kosztami postępowania.

Mając powyższe na względzie sąd drugiej instancji uznał, że apelacja F. T. jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek